

Fer novel·les segons Mercè Rodoreda

Una mirada et pot impressionar més que no pas la bellesa d'uns ulls

Mercè Rodoreda va néixer el 10 d'octubre de 1908 i va morir el 13 d'abril de 1983. Llegim 14 fragments del pròleg de *Mirall trencat* (publicat el 1974 quan ella encara estava a l'exili) en què l'escriptora, que ja tenia un llarg recorregut literari al darrere, reflexiona sobre com es construeix una novel·la.

Foto: Catorze

1. Una novel·la es fa amb una gran quantitat d'intuïcions, amb una certa quantitat d'imponderables, amb agonies i amb resurreccions de l'ànima, amb exaltacions, amb desenganys, amb reserves de memòria involuntària... tota una alquímia.
2. Si jo no he sentit mai cap emoció davant d'una posta de sol, ¿com puc descriure, o, millor dit, suggerir la màgia d'una posta de sol? Els carrers han estat sempre per a mi motiu d'inspiració, com algun tros d'una bona pel·lícula, com un parc en tot l'esclat de la primavera o gebrat i esquelètic a l'hivern, com la bona música sentida en el moment precís, com la cara de certes persones absolutament desconegudes que tot d'una creues, que t'atreuen i que no veuràs mai més. Per això

et deixen una recança difícil d'explicar amb paraules.

3. Una mà, en una pintura, et pot donar tot un personatge. Una mirada et pot impressionar més que no pas la bellesa d'uns ulls. Un somriure enigmàtic que de vegades pot ser només la contracció d'uns determinats nervis facials et roba el cor i necessites fer-lo perdurar. Penses: si pogués descriure aquesta mica de moviment gairebé imperceptible que canvia tota una expressió...

4. Stendhal deia: els detalls és el que hi ha de més important en una novel·la. I Txèkhov: s'ha d'intentar l'impossible per dir les coses com no les ha dites mai ningú.

5. Fer una novel·la és difícil. L'estructura, els personatges, l'escenari... aquest treball de tria és exaltant perquè t'obliga a vèncer dificultats. Hi ha novel·les que se t'imposen. D'altres les has d'anar traient d'un pou sense fons.

6. Una novel·la són paraules. Voldria fer veure els espasmes lentíssims d'un brot quan surt de la branca, la violència amb què una planta expulsa la llavor, la immobilitat salvatge dels cavalls de Paolo Uccello, l'extrema expressivitat dels somriures andrògins de les Verges de Leonardo da Vinci, o el mirar provocatiu, el mirar més provocatiu del món, d'una dama de Cranach, sense celles, sense pestanyes, embar retada, emplomada d'estruç, amb els pits fora del gipó. No he arribat a tant.

7. Escriure bé costa. Per escriure bé entenc dir amb la màxima simplicitat les coses essencials. No s'aconsegueix sempre. Donar relleu a cada paraula; les més anodines poden brillar encegadores si les col·loques en el lloc adequat. Quan em surt una frase amb un gir diferent, tinc una petita sensació de victòria.

8. Tota la gràcia de l'escriure radica a encertar el mitjà d'expressió, l'estil. Hi ha escriptors que el troben de seguida, d'altres triguen molt, d'altres no el troben mai.

9. En tots els meus personatges hi ha característiques meves, però cap dels meus personatges no és jo. Per altra banda, el meu temps històric m'interessa d'una manera molt relativa. L'he viscut massa. En *La plaça del Diamant* el dono sense haver-me proposat de donar-lo. Una novel·la és, també, un acte màgic. Reflecteix el que l'autor porta a dintre sense que gairebé sàpiga que va carregat amb tant de llast.

10. Un autor no és Déu. No pot saber què passa per dintre de les seves criatures. Jo no puc dir sense que soni fals: ?La Colometa estava desesperada perquè no donava l'abast a netejar coloms.? Tampoc no li puc fer dir directament ?jo estava desesperada perquè no donava l'abast a netejar coloms?. He de trobar una fórmula més rica, més expressiva, més detallada; no he de dir al lector que la Colometa està desesperada sinó que li he de fer sentir que ho està.

11. I perquè el lector vegi la desesperació de la Colometa em veig obligada a escriure: ?I va ser aquell dia que vaig dir-me que s'havia acabat. Coloms, veces, abeuradors, menjadores, covadors, colomar i escala de paleta, ¡tot a passeig!?! ?Espanya, bola de sofre, bútxeres, ulls vermells i potes vermelles, ¡tot a passeig! La golfa del terrat per mi, la trapa tapada, les cadires a dintre de la golfa, la volta dels coloms aturada, el cove de la roba al terrat, la roba estesa al terrat. Els ulls rodons i els becs punxents, el tornassol malva i el tornassol poma, ¡tot a passeig!?

12. Jo no puc dir de la Cecília que ?la primera vegada que va pujar al terrat va veure una estrella molt grossa cap a la banda de la muntanya? perquè no puc saber si va veure una estrella molt grossa en pujar al terrat. Però sí que li puc fer dir: ?La primera vegada que vaig pujar al terrat vaig veure una estrella molt grossa.? És a dir, el personatge d'una novel·la pot saber què veu i què li passa, l'autor no. D'aquesta manera el lector sent una veritat o, si es vol, més veritat. Tota novel·la és convencional. La gràcia consisteix a fer que no ho sembli. No he escrit mai res de tan

alambinat com *La plaça del Diamant*. Res de menys real, de més rebuscat. La sensació de cosa viva la dóna la naturalitat, la claredat d'estil. Una novel·la són paraules.

13. Els personatges de *Mirall trencat* no sé si són prou consistents. El que realment m'ha interessat d'ells ha estat que em permetessin de fer aquell pes de nostàlgia que té tot el que ha viscut intensament i s'acaba. No són ni bons ni dolents: com les persones que ens passen pel costat cada dia de la setmana.

14. Si *La plaça del Diamant*, si *El carrer de les Camèlies* han agradat, si *Mirall trencat* agrada, no em marcarà amb càrregues de pretensions. Voldria començar, nova com la llum del dia ?i no em serà gens fàcil?, la meva pròxima novel·la. Escric perquè m'agrada d'escriure. Si no semblés exagerat diria que escric per agradar-me a mi. Si de retop el que escric agrada als altres, millor. Potser és més profund. Potser escric per afirmar-me. Per sentir que sóc... I acabo. He parlat de mi i de coses essencials en la meua vida, amb una certa manca de mesura. I la desmesura sempre m'ha fet molta por.

Mercè Rodoreda a la plaça del Diamant. Foto: Arxiu Joan Sales

Mercè Rodoreda

***Mirall
trençat***

CLUB EDITOR

Mirall trencat <https://www.llibres.cat/products/442479-mirall-trencat.html>

© Mercè Rodoreda
© Primera edició: 1974, d'aquesta edició: 2018
© Club Editor